

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**Az apaság vélelmének megdöntése, különös figyelemmel a polgári nemperes
eljárásra**

Szerző: dr. Borbély Nóra Mária

Miskolc, 2017.április 25.

I. Bevezetés

A jogalkotó a társadalmi viszonyok rohamos változására figyelemmel a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) kodifikációja során törekedett világos, átlátható és egyszerű szabályokat lefektetni az apaság vélelmének megdöntése kapcsán. Bírósági titkárként a peren kívüli ügyszakba apaság vélelmének megdöntése iránti nemperes ügyként iktatott kérelmek kapcsán is eljárók. A tanulmányom célja az apaság vélelmének megdöntésével kapcsolatos bírósági nemperes eljárásra vonatkozó anyagi, eljárásjogi szabályok és az ezzel kapcsolatosan kialakult bírósági gyakorlat ismertetése.

II. Az apaság vélelmének megdöntése iránti bírósági nemperes eljárás

A Csjt. rendelkezései és a PK 179. számú állásfoglalása értelmében az apaság vélelmének megdöntésére irányuló igény az apaság megállapítására irányuló igénnyel egy keresetben nem volt érvényesíthető.¹

A bíróság kizárólagos hatáskörébe tartozik az apaság vélelmének megtámadása, azonban abban az esetben, ha az apaság vélelme a házassági köteléken alapuló vélelem a Ptk. rendelkezése szerint egyes esetekben a peres eljárás mellőzhető.

A Csjt. a fenti szituációban mindössze azt tette lehetővé, hogy az anya férjére vonatkozó apasági vélelmet megdöntsék, és ezt követően, ha megüresedik az apai státusz, azt a vér szerinti apa betöltse.

A nemperes eljárás iránti igény különösen három együttes feltétel fennállása esetén mutatkozik meg, nevezetesen, ha az anya házassága már ténylegesen csupán kötelékként áll fenn, hiszen a

¹BARZÓ T.: A rokonság. In: (szerk. Osztovits András) A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja II. kötet, Opten Kiadó, Budapest, 2014, 175.o.

házastársak életközössége legalább 300 napja megszűnt és a gyermek vér szerinti apja - többnyire, de nem feltétlenül az anya élettársa - szeretné a gyermeket magáénak elismerni.

2014. március 15. napján lépett hatályban a Ptk., mely az apaság vélelemének megdöntésére nemperes eljárás keretében is lehetőséget biztosít.

Általánosságban elmondható, hogy ezek a tényállások az érintettek között jogvitát lényegében nem jelentenek, az ilyen perekben a bíróság - a vélelmezett apa, az anya és a gyermeket magáénak elismerni kívánó férfi meghallgatásán túlmenően - nem folytat le bizonyítását.²

1. Anyagi jogi szabályok

A Ptk. 4:114. §-a szabályozza az apaság vélelmének megdöntése iránti eljárásra vonatkozó anyagi jogi jogszabályi rendelkezéseket.

A Ptk. 4:114. § (1) bekezdése rögzít, hogy nincs szükség az apaság vélelmének megdöntése iránti perindításra, ha az apaság vélelme az anya házassága alapján áll fenn, a házastársak életközössége legalább háromszáz napja megszűnt, és az a férfi, akitől a gyermek ténylegesen származik, a gyermeket teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal a magáénak kívánja elismerni.

Ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdése meghatározza, hogy az (1) bekezdésben meghatározott esetben a bíróság nemperes eljárásban a vélelmezett apa, az anya és a gyermeket teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal magáénak elismerni kívánó férfi közös kérelmére megállapítja, hogy a gyermeknek nem az anya férje vagy volt férje az apja. Az apaság kérdését ugyanebben az eljárásban teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal kell rendezni.

A Ptk. 4:114. § (3) bekezdésben részletezett fontos szabály, hogy amennyiben az apaság vélelmének megdöntésére és az apaság teljes hatályú elismerő nyilatkozattal történő elismerésére nemperes

²BARZÓ 174.o.

eljárásban kerül sor, akkor az apaság vélelmének megdöntésére irányuló per megindítására vonatkozó határidőket nemcsak nem kell, de nem is lehet alkalmazni.³

Megállapítható, hogy a Csjt.-ben szigorúbb határidők érvényesültek és a Ptk.-ban is szigorú határidők érvényesülnek az apaság vélelmének megdöntése iránti peres eljárások vonatkozásában. Az apaság vélelmének megdöntése iránti nemperes eljárás viszont a Ptk. 4:114. § (3) bekezdése szerint határidő nélkül indítható meg.⁴

Ezen egyszerűbb nemperes eljárás feltétele, hogy egy eljárás keretében rendezzék a felek a bíróság előtt a kialakult, sajátos élethelyzetből adódó, speciális helyzetet, nevezetesen egy eljárás keretében az apaság vélelmét megdöntsék, s a gyermeket magának elismerni kívánó férfi a gyermeket azon nyomban elismerje. Abban az esetben, ha az eljárás kérelmezői között nem áll fenn a teljes egyetértés, az eljárás lefolytatásának a nemperes eljárás keretében nincs helye, a vitás kérdések rendezése céljából a polgári peres eljárás igénybe vétele indokolt.

A bíróság előtti nemperes eljárásnak voltaképpen három kérelmező a szereplője, I. rendű kérelmezőként a gyermek anyja, II. rendű kérelmezőként a vélelmezett apa és III. rendű kérelmezőként pedig a gyermek vér szerinti apjaként fellépő férfi jár el. A három kérelmező az általuk aláírt közös kérelemben együttesen kéri a gyermek vonatkozásában az apaság vélelmét megdöntő bíróság határozat meghozatalát. A határozat meghozatalát követő elismerésre pedig a teljes hatályú elismerés szabályai alkalmazandók.

Figyelemmel arra, hogy az apaság vélelmének megdöntése nemperes eljárásban a részt vevő felek, vagyis a három kérelmező között tényleges jogvita nem áll fenn, így az eljáró bíróság csupán meghallgatja az érdekelt feleket, vagyis a gyermek anyját, a vélelmezett apát, továbbá a gyermeket magáénak elismerni kívánó férfit. Ezen meghaladóan az eljáró bíróság további bizonyítást nem foganatosít.

³ Barzó 175.o.

⁴ Fromm T.: Az apaság vélelmének megdöntése nemperes eljárásban - a Ptk. új jogintézménye a joggyakorlat tükrében. Családi Jog, XV. évfolyam 1. szám, [FROMM] 29.o.

2. Eljárásjogi szabályok

A jogalkotó az apaság vélelmének megdöntése iránti nemperes eljárással kapcsolatos eljárásjogi szabályokat a Pp. XVI/A. fejezetében szabályozza. A Pp. ezen fejezete részletes, világos, pontos szabályozását tartalmaz a bíróság előtti nemperes eljárás kezdeményezésének feltételeiről, az eljáró bíróság illetékességre, az eljárás feleire, valamint a kérelem tartalmi elemeire, továbbá a kérelem kapcsán hozható döntéssel kapcsolatban.

A Pp. 301/A. §-a szabályozza konkrétan a nemperes eljárás kezdeményezésének feltételeire vonatkozó szabályokat.

A Pp. 301/A. § (1) bekezdése kimondja, ha a XVI/A. fejezet másként nem rendelkezik, az eljárásra a polgári peres eljárásra vonatkozó szabályokat - a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból fakadó eltérésekkel - kell megfelelően alkalmazni.

A jogalkotó a Pp. 301/A. § (2) és (3) bekezdéseiben egyértelműen rögzíti az Pp. általánostól szabályaitól eltérő ezen nemperes eljárás kapcsán irányadó szabályokat, miszerint az apaság vélelmének megdöntése iránti kérelmet más kérelemmel összekapcsolni nem lehet, s az eljárásban szünetelésnek nincs helye.

Az eljárás lefolytatásra illetékes bíróságra vonatkozó rendelkezések megalkotásakor a jogalkotó kiemelt figyelmet fordított a gyermek érdekeinek érvényesülésére. Az erre vonatkozó szabályok a Pp. 301/B. §-ában kerültek rögzítésre. Ezen Pp. szakasz kettős szabályozást tartalmaz az eljárás lefolytatására illetékes bíróság vonatkozásában. Az eljárás elfolytatására egyrészt az a bíróság illetékes, amelynek területén a gyermek belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye található. Az eljárásra másrészt illetékes az a bíróság is, amelynek területén az anya belföldi lakóhelye vagy belföldi lakóhely hiányában belföldi tartózkodási helye található.

Abban az esetben, hogyha a fentiek alapján az illetékes bíróság nem állapítható meg, az eljárásra a Budai Központi Kerületi Bíróság illetékes. Ennek kapcsán megjegyzendő, hogy a személyi állapottal kapcsolatos valamennyi eljárásra kiegészítő illetékességgel a Pesti Központi Kerületi Bíróság rendelkezik, azonban ezen bíróság nagyfokú ügyterhe okán a jogalkotó az apaság véelmének megdöntése iránti nemperes eljárás kapcsán kiegészítő illetékességi ok alapján eljáró bíróságként a Budai Központi Kerületi Bíróságot jelölte ki. Vélelem megdöntését kimondó határozat meghozatalát a vélelmezett apának, az anyának és a gyermek vér szerinti apjaként fellépő férfinek együttesen kell kérnie.⁵

A Pp. 301/C. § 1) bekezdése alapján az apaság véelmének megdöntése iránti kérelemben fel kell tüntetni:

- a) az eljáró bíróságot és azokat az adatokat, amelyekből a bíróság illetékessége megállapítható;
- b) a kérelmezők, valamint a kérelmezők képviselőinek nevét, lakóhelyét, valamint a kérelem előterjesztésére való jogosultság jogcímét;
- c) ha a gyermek a kérelem beadásának időpontjában már megszületett, a gyermek nevét, lakóhelyét, születési idejét, ha van törvényes képviselője, annak nevét és lakóhelyét;
- d) a gyermeket teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal magáénak elismerni kívánó férfi születési idejét;
- e) a fennálló apasági vélelmet megalapozó házasság létrejöttének időpontját, valamint annak időpontját, hogy a házastársak életközössége mikor szűnt meg;
- f) a bíróság döntésére irányuló határozott kérelmet.

A bíróságra benyújtott kérelmekkel kapcsolatos általános hiányként elmondható, hogy az előterjesztett kérelmeket mindhárom fél nem látja el aláírásával. Ilyen esetben a bíróság a Pp. 95. § (2) bekezdésében foglaltak alapján, jogkövetkezményre történt figyelmeztetés mellett, - az eljárás tárgyának jellegére figyelemmel - rövid határidő biztosításával hiánypótlásra hívja fel a

5 . Szerző: Kiss Daisy - Németh János. Nagykommentár a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez

kérelem előterjesztőjét, nevezetesen, hogy mindhárom fél által aláírt, közös kérelmet terjesszen elő a bíróságon. Amennyiben a kérelem előterjesztője a hiánypótlásnak a megadott határidőn belül nem tesz eleget, úgy a bíróság kérelmét a Pp. 130. § (1) bekezdésének j) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül elutasítja.

Abban az esetben, ha azon házasság, mely az apaság vélelmét megalapozza a kérelem előterjesztésének időpontjában már megszűnt, a kérelemhez csatolni kell a házasság megszűnését igazoló okiratot. Amennyiben a kérelem előterjesztésének időpontjában a gyermek még nem született meg, a gyermek születésének várható időpontjáról szakorvosi igazolást kell csatolni a kérelemhez.⁶

A Pp. 301/D. § -ában a bíróság előtti nemperes eljárással kapcsolatos konkrét szabályok meghatározására került sor. Amennyiben a felek által előterjesztett kérelem a Pp. 301/C. § (1) bekezdésében foglaltakat tartalmaz, s a kérelemhez a jogszabályban meghatározott mellékletek csatolásra kerültek, továbbá a kérelmet az eljárásban részt vevő mindhárom fél ellátta aláírásával a bíróság - az ügy tárgyára figyelemmel - soron kívül intézkedik a felek személyes meghallgatásra történt idézése iránt. A bíróság idézése ezen eljárás keretében a Pp. a 301/E. §-ban rögzített feltételekről és jogkövetkezményekről kiegészítő tájékoztatást tartalmaz a felek és egyéb érintettek részére.

A feleknek a bíróságon kérelmüket ügyvédi képviselő esetében a Pp. 93. § (3) bekezdésében foglaltakra figyelemmel akként kell előterjeszteni, hogy annak minden példányát az ügyvédnek aláírásával kell ellátnia, míg ügyvédi képviselő hiányában a kérelem első példányát a Pp. 196. §-nak megfelelően, teljes bizonyító erejű magánokirati formában kell előterjeszteni.

A nemperes eljárás keretében a bíróság mindhárom kérelmezőt továbbá azon személyeket, akiknek hozzájárulása az apai elismerő nyilatkozat teljes hatályához szükséges, egy meghallgatás keretében, egyidejűleg hallgatja meg.⁷

⁶Szerző: Kiss Daisy - Németh János. Nagykomentár a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez

⁷Szerző: Kiss Daisy - Németh János. Nagykomentár a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez

A bíróság megvizsgálja az apaság vélelmének megdöntéséhez, az apai elismerő nyilatkozat megtételéhez és teljes hatályához szükséges feltételek fennállását, valamint megállapítja azokat az adatokat, amelyek a személyállapot-változás anyakönyvi bejegyzéshez szükségesek.

A bíróság a gyermek vonatkozásában a származás ténylegessége tekintetében bizonyítást nem vesz fel, de az eljárása során, az utóbbi idézett jogszabályhelyre figyelemmel megvizsgálja, hogy az apaság vélelmének megdöntéséhez, az apai elismerő nyilatkozat megtételéhez és teljes hatályához szükséges feltételek fennállnak-e, valamint megállapítja azokat az adatokat, amelyek a személyállapot-változás anyakönyvi bejegyzéshez szükségesek.

A bíróság a nemperes eljárás során az idézésben feltüntetett időpontban tartja meg a meghallgatást, melyet az eljáró bírósági titkár megnyit, s megállapítja, hogy kérelmezők bíróság általi szabályszerű idézésére sor került-e, rögzíti tovább, hogy a meghallgatáson ki(k) jelent(ek) meg, s ki(k) azon kérelmező(k), aki(k) szabályszerű idézés ellenére nem jelent(ek) meg a meghallgatáson.

Az eljáró bírósági titkár elrendeli a meghallgatás anyagának hangfelvétel alapján történő rögzítését, mely alapján készült jegyzőkönyv az eljáró bíróság Peren Kívüli Irodájában 8 munkanap elteltével megtekinthető.

Ezt követően amennyiben a meghallgatásra a kérelmezők idézése szabályszerűen megtörtént az eljáró bírósági titkár megállapítja, hogy a meghallgatás megtartásának akadálya nincs.

Amennyiben valamelyik kérelmező szabályszerű idézésére nem került sor, úgy a bíróság megállapítja, hogy a meghallgatás megtartásának akadálya van. Ezt követően a bíróság végzést hoz, melyben a bíróság a meghallgatás elhalasztja, s új határnapot tűz, melyre a jelenlévőket, jogkövetkezményre történt figyelmeztetés mellett szóban, míg a távol maradt kérelmezőt írásban rendeli idézni.

Ha a meghallgatáson meg nem jelent kérelmezők idézéséhez kapcsolódó tértivevény nem érkezik vissza a meghallgatás napjáig a bíróságra, úgy a bíróság a meghallgatás során megállapítja, hogy annak megtartásának akadálya van. A bíróság ilyen esetben végzést hoz, melyben a meghallgatást elhalasztja akként, hogy új határnapot hivatalból tűz a meg nem jelent kérelmező tértivevényének visszaérkezését követően, melyre a kérelmezőket írásban rendeli idézni.

Amennyiben a később bíróságra visszaérkezett, meghallgatáson meg nem jelent kérelmező idézéséhez kapcsolódó tértivevényből a bíróság megállapítja, hogy az idézés nem volt szabályszerű, új határnapot tűz, melyre a fenti módon idézi a feleket.

Abban az esetben, ha meghallgatásról távol maradt kérelmező idézése szabályszerű volt, úgy a bíróság a kérelmezők által előterjesztett kérelmet - a jogszabályban foglalt feltétel fennállásának hiánya okán - meghallgatáson kívül elutasítja.

A bíróság a nemperes eljárása során elsőként az I. rendű kérelmezőt, a gyermek anyát hallgatja meg, majd a II. rendű kérelmezőt, vagyis a vélelmezett apát, s ezt követően III. rendű kérelmezőt, a gyermek vér szerinti apjaként fellépő férfit.

A bíróság a feleket meghallgatásukat megelőzően figyelmezteti a Pp. 8. §-ában foglaltakra.

A bíróság az I. rendű kérelmező személyi adatainak rögzítését követően meghallgatja az I. rendű kérelmezőt a II. rendű kérelmezővel kötött házasságkötés, házasság, az abból származó esetlegesen közös gyermek(ek), a házastársak életközösségég megszűnésére vonatkozóan adatok beszerzése iránt. A meghallgatásnak ki kell terjednie a III. rendű kérelmezővel kialakult élettársi avagy esetleges alkalmi kapcsolat kialakulásának időpontjára, s az I. rendű kérelmezőnek határozott nyilatkozatot kell előadnia arra vonatkozóan, hogy a gyermek vér szerinti apja a III. rendű kérelmező, és kérnie kell, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy II. rendű kérelmező a gyermeknek nem az apja.

A bíróság az I. rendű kérelmező meghallgatását követően eljárását a II. rendű kérelmező meghallgatásával folytatja.

A II. rendű kérelmezőnek meghallgatása során határozott kérelmet kell előterjesztenie arra vonatkozóan, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy a gyermeknek nem ő az apja. A II. rendű kérelmezőnek elő kell adnia, hogy a gyermek fogantatásának időpontjában I. rendű kérelmezővel szexuális kapcsolatot nem létesített, s nyilatkoznia kell arra vonatkozóan is, hogy az életközösségünk hozzávetőlegesen mikor szűnt meg I. rendű kérelmezővel.

A bíróság a II. rendű kérelmező meghallgatásának befejezését követően a III. rendű kérelmező hallgatja meg.

A III. rendű kérelmezőnek nyilatkoznia kell avonatkozásában, hogy a gyermek fogantatásának idején I. rendű kérelmezővel szexuális kapcsolatot létesített, nemi kapcsolatunk volt, és ebből született a gyermek. A III. rendű kérelmezőnek határozottan kell nyilatkoznia arra vonatkozóan, hogy a gyermek az vér szerinti gyermekem, s kérnie kell annak megállapítását, hogy a gyermek apja nem a II. rendű kérelmező.

A bíróság a Pp. 301/E. § (1) bekezdésének a) és b) pontjaiban foglaltak alapján a kérelmezők meghallgatását követően végzésben állapítja meg, hogy a gyermeknek nem az anya férje vagy volt férje az apja, ha a kitűzött meghallgatáson a kérelmezők és mindazon személyek, akiknek a hozzájárulása az apai elismerő nyilatkozat teljes hatályához szükséges, együttesen jelen vannak és az apaság vélelmének megdöntéséhez, az apai elismerő nyilatkozat megtételéhez és teljes hatályához szükséges feltételek fennállnak.

Ezen második követelmény pontosan az, hogy a III. rendű kérelmező a gyermeknél tizenhat évvel idősebb legyen, valamint a nyilatkozat teljes hatályához szükséges hozzájárulás megadására jogosultak vagyis az anya, a gyermek törvényes képviselője, és amennyiben a gyermek a 14. életévét betöltötte a meghallgatáson jelen legyenek.

A végzés rendelkező részben a bíróság megállapítja, hogy a gyermeknek a II. rendű kérelmező nem az apja. A bíróság megállapítja továbbá, hogy az eljárással 600.- forint összegű mérsékelt eljárási illeték merült fel, s egyúttal egyetemlegesen kötelezi a kérelmezőket ezen összegű eljárási illeték megfizetésére a NAV felhívására az abban megjelölt időben és módon.

A bíróság végzését a III. rendű kérelmező eljárás során tett apai elismerő nyilatkozatával együtt megküldeni rendeli az illetékes - a gyermek születési helye szerinti - önkormányzat anyakönyvi és népeség-nyilvántartási csoportjának az anyakönyvezés kapcsán szükséges intézkedések megtétele végett.

A bíróság az eljárás keretében az apai elismerő nyilatkozatot és a jogosultak által tett hozzájáruló nyilatkozatot külön jegyzőkönyvben rögzíti.⁸

Kiemelendő az eljárás során tett elismerő nyilatkozatok fontossága, hiszen teljes hatályúvá az apai elismerő nyilatkozat csak akkor válhat, ha a szükséges hozzájárulásokat az érintettek megadták, azok rögzítésére is kerültek a bíróság által, s az apai státus betöltetlen. Mint például abban az esetben, ha az eljárással érintett gyermek a 14. életévét betöltötte, azonban az eljárás során a szükséges hozzájárulást az apai elismerő nyilatkozathoz nem adná meg. Ilyen jogesetkor a vélelem megdőlésére sem kerülhetne sor, mivel ebben az esetben az apai státus betöltetlen maradna továbbá a szabályozásnak nem lehet következménye, hogy a gyermek családjogi státusa rendezetlenné váljon. Annak viszont semmiféle akadálya, hogy a gyermeket magáénak elismerni kívánó férfi, és a hozzájárulásra jogosultak nyilatkozatukat még a bíróság által hozott, apaság vélelmének megdöntését megállapító végzés jogerőre emelkedését megelőzően megtegyék.

Az apai státus megszűnésének jelentős jogkövetkezményei vannak az érintettek vonatkozásában, melyről őket annak megtételekor előzetesen tájékoztatnia kell a bíróságnak.

⁸Szerző: Dr. Takács Andrea: Gondolatok az elsőfokú családjogi bírák munkájáról. Családi Jog, V. évfolyam 4. szám, 2. oldal

Amennyiben bármelyik érintett nem lenne jelen a bíróság előtti személyes meghallgatáson, hanem például írásban tenné meg nyilatkozatát, valószínűbb lenne az okiratba foglalt nyilatkozattal való visszaélés lehetősége, ebben az esetben a bíróság nem tudná célzatosan vizsgálni, hogy a nyilatkozat kitől is származik ténylegesen.⁹

A fenti szabályozás arra irányul, hogy a bírósági nemperes eljárás kapcsán a legkevesebbre csökkentse a hibázás és az eljárás elhúzódásának a lehetőségét, mivel nem valósulna meg az eljárással elérni kívánt jogpolitikai cél, vagyis, hogy az érintettek konszenzusa esetén a bírósági eljárás keretében gyorsan és egyszerűen rendezze a gyermek státusát.

A külön jegyzőkönyvben foglalt apai elismerő nyilatkozat megtételekor a bíróság felhívja a jelenlévő kérelmezők figyelmét a teljes hatályú apai elismerés jelentőségére és következményeire, továbbá az apai elismerő nyilatkozatot szándékozni tevő személyt arra, hogy elismerő nyilatkozatot akkor tehet, ha

a) az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt nem állott házassági kötelékben, és apasági vélelmet keletkeztető reprodukciós eljárásban sem vett részt, vagy ha az apaság vélelme megdőlt,

b) a gyermek legalább tizenhat évvel fiatalabb mint a nyilatkozó (Ptk. 4:101. § (1) és (2) bekezdése).

A teljes hatályú apai elismerés egyik jelentős következménye a gyermek vonatkozásában fennálló tartási kötelezettséggel kapcsolatban áll fenn.

A korábban hatályos volt Csjt. kapcsán a BH2011. 104. rögzítette, hogy az apasági vélelem megdőlte esetén a vélelmezett apa a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint követelheti a gyermekre fordított költségei és a teljesített tartásdíj megtérítését attól a férfitől, aki teljes hatályú elismerés folytán a megüresedett apai státuszba lépett. A megtérítésre annyiban jogosult, amennyiben az

⁹Szerző: Kiss Daisy - Németh János. Nagykomentár a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez

elismerés folytán az apai jogállásba lépő férfi eltartási kötelezettsége az érintett időszakban fennállt.¹⁰

A tartással kapcsolatos kötelezettség vonatkozásában a BH2007. 339. rögzítette továbbá, hogy a volt férj gyermektartási kötelezettsége csak az apaság vélelmének megdöntését kimondó ítélet jogerőre emelkedésével szűnik meg.¹¹

A III. rendű kérelmező a fentiek igazolása után teszi meg az apai elismerő nyilatkozatot, melyben kijelenti, hogy az I. rendű kérelmező anyától született gyermeket magáénak elismeri. Ezt követően a III. rendű kérelmező az apai elismerő nyilatkozatot, mint kérelmező/apa ellátja aláírásával.

Abban az esetben, ha a III. rendű kérelmező cselekvőképességében korlátozott személy az elismerő nyilatkozatának megtételét követően a törvényes képviselőjének adja meg hozzájárulását adja a cselekvőképességében korlátozott személy elismerő nyilatkozatához.

Amennyiben a gyermeknek törvényes képviselője van, úgy a III. rendű kérelmező az elismerő nyilatkozatának megtételét követően a gyermeknek törvényes képviselője adja az elismerő nyilatkozathoz hozzájárulását.

Az utóbbi két esetben a hozzájáruló nyilatkozatot a törvényes képviselők szintén ellátják aláírásukkal. Ha az anya a gyermek törvényes képviselője ő adja meg a hozzájáruló nyilatkozatot, melyben kijelenti, hogy az apa elismerő nyilatkozatához hozzájárul. Az anya ezen hozzájáruló nyilatkozatot, mint I. rendű kérelmező/anya aláírja. Ha az eljárással érintett gyermek a tizennegyedik életévét betöltötte a nyilatkozathoz a gyermek adja hozzájáruló nyilatkozatát.

10BH2011. 104.

11BH2007. 339.

A külön jegyzőkönyvben a szülői felügyeletet gyakorló szülő(k) rögzítik a bejelentésüket a gyermek családi nevére vonatkozóan is, mely bejelentését, az I. rendű kérelmező, mint anya, a III. rendű kérelmező, mint apa szintén ellát aláírásával. Amennyiben a gyermek nevének meghatározása során a felek között vita van, az nem akadályozza az eljárás lefolytatásának, megállapodásának hiányában a Ptk 4:175. § (2) bekezdés alapján, figyelemmel a Ptk. 4:166. §-ban foglaltakra a gyámhatóság dönt.¹²

Konklúzióként elmondható az eljárás során tett apai elismerő nyilatkozat kapcsán, hogy lényegében az apai elismerő nyilatkozat teljes hatályához a 4: 101 §. (5) bekezdésben foglalt feltételek fennállása szükséges.

Amennyiben a Pp. 301/E. § (1) bekezdésének a) és b) pontjaiban foglalt feltételek valamelyike nem állnak fenn, úgy a bíróság a kérelmezők által együttesen előterjesztett apaság vélelmének megdöntése iránti kérelmet elutasítja.

A bíróság jogerőre emelkedett, apaság vélelmének megdöntése iránti kérelmet elutasító végzésének jogereje nem zárja ki, hogy a körülményekben bekövetkezett esetleges változása esetén a kérelmezők igényüket ismételten nemperes eljárás keretében érvényesítsék. A nemperes eljárásban hozott, kérelmet elutasító határozat jogereje nem zárja ki továbbá, hogy a perindításra jogosult személyek igényüket a Ptk.-ban rögzített rendelkezések szerint peres eljárásban érvényesítsék.¹³

A Pp. 301/F. § (2) bekezdése a bíróság által hozott apaság vélelmének megdöntését megállapító végzés ellen külön fellebbezési jogot biztosít.

¹²Zahoránszkyne dr. Ungvári Ilona Mercedes: Az apaság vélelmének megdöntése nemperes eljárásban, Jogi Forum Publikáció, 2015. május 15., [ZAHORÁNSZKYNÉ]

[http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/zahoranszkyne_ungvari_ilona_mercedesz_az_apasag_velelmenek_megdontese_nemperes_eljarasban\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/zahoranszkyne_ungvari_ilona_mercedesz_az_apasag_velelmenek_megdontese_nemperes_eljarasban[jogi_forum].pdf) (2017.04.20.)

¹³Szerző: Kiss Daisy - Németh János. Nagykommentár a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez

A bíróság végzésének meghozatalát követően tájékoztatja a feleket a végzés elleni fellebbezés jogáról, illetve - az ügy tárgyára figyelemmel - a Pp. 228. § (3) bekezdése alapján a végzés elleni fellebbezési jogról történő lemondás lehetőségéről.

A Pp. 301/F. § (2) bekezdés alapján, ha az apaság vélelmének megdöntését megállapító határozat nem emelkedik jogerőre, az eljárás során tett apai elismerő nyilatkozat hatálytalan.

A gyakorlatban előfordulhat, olyan eset is, amikor a bíróság által hozott végzés annak meghozatalát követően valamely oknál fogva nem emelkedik jogerőre. Ezen eset fennállása indokolta a Pp. 301/F. § (2) bekezdésében foglaltak rögzítését a jogalkotó által. Ilyen esetben azonban nem célravezető kizárni annak a lehetőségét, hogy az elismerő nyilatkozatot és a hozzájáruló nyilatkozatot az arra jogosultak a vélelmet megdöntő végzés jogerőre emelkedését megelőzően megtegyék, merthogy ezen tiltó rendelkezés arra vezetnek, hogy a bírósági eljárás keretében történő meghallgatást el kellene halasztani és a megdőlést megállapító végzés esetleges jogerőre emelkedését követően, a nyilatkozatok megtétele céljából az érintetteket újfent meg kellene idéznie a bíróságnak. Mindez azonban ellentétes lenne a jogalkotó szándékával, mivel az eljárás felesleges elhúzódását eredményezné. A vélelem megdőlését megállapító végzés jogerőre emelkedésével párhuzamosan az érintettek által megtett elismerő nyilatkozat is teljes hatályúvá válik, amely alapján a gyermek vonatkozásában státuszváltozás immár átvezethető.

Az apaság vélelmének megdöntése nemperes eljárással kapcsán elmondható, hogy az apaság vélelmének megdöntése iránti nemperes eljárásban is érvényesülnie kell a korábbi bírói gyakorlatban kikristályosodott azon elvnek, hogy ha a családi jogállás rendezése a kiskorú gyermek érdekében áll, akkor a bíróságnak a főhangsúlyt erre kell helyeznie a származás kiderítésével szemben.¹⁴

¹⁴FROMM 31.o.

3. Az eljárás illetéke

A bíróság az eljárással felmerült költségek viseléséről a rendelkezésre álló adatok mérlegelése alapján határoz.¹⁵

Az Illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39. § (3) bekezdésének c) pontja, valamint 42. § (1) bekezdésének g) pontja alapján az apaság vélelmének megdöntése iránti nemperes eljárás illetéke 6.000.- forint, melyet az eljárás megindításakor kérelmezőknek a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban szóló 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 3. § (1) bekezdésének a) pontjában szabályozott költségfeljegyzési jogra tekintettel előlegezniük nem kell. Az Itv. 58. § (1) bekezdésének d) pontja kimondja, hogy az illeték a peres eljárás illetékének 10%-a, ha a felek az első tárgyaláson egyezségeket kötnek.¹⁶

A bíróság az eljárás során az Itv. idézett rendelkezései alapján feljegyzett 6.000.- forint összegű eljárási illetéket, amennyiben a kérelmezők a kérelem teljesíthetőségét az eljárás során nem ellenzik, a bíróság az eljárás illetékét az Itv. 58. § (1) bekezdésének d) pontja alapján 600.- forint összegűre mérsékli, s a kérelmezőket ezen összeg egyetemleges megfizetésére kötelezi.

III. Befejezés

A jogalkotó a társadalmi viszonyok folyamatos változását követe törekszik az esetlegesen kialakult jogviták egyszerűbb és gyors rendezésére lehetőséget biztosítani a felek részére.

Álláspontom szerint is a jogalkotó elérte - a Ptk. kodifikációjakor vezérelte - szándékát, vagyis, hogy az apaság vélelmének megdöntésével kapcsolatos jogvitával érintett felek részére gyors, egyszerű és hatékony jogi megoldást biztosítson a nemperes eljárás igénybevételének lehetőségével. Az apaság vélelmének megdöntése iránti nemperes eljárások vonatkozásában

¹⁵Szerző: Kiss Daisy - Németh János. Nagykommentár a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez

¹⁶Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 58. § (1) bekezdésének d) pontja

általános tapasztalatom az, hogy a jogvitában érintett felek a személyes meghallgatás megtartásakor már a korábban esetlegesen fennálló nézeteltéréseiket maguk mögött, illetve a tárgyalóterem ajtaján kívül hagyva, egyetértésben törekednek a jogvita rendezésére.

Irodalomjegyzék

- 1.) Barzó Tímea: A rokonság. In: (szerk. Osztovits András) A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja II. kötet, Opten Kiadó, Budapest, 2014,
- 2.) Dr. Láposy Attila-Dr. Szabó-Tasi Katalin-Dr. Szajbély Katalin: A család(fogalom) és más alapjogok - alkotmányjogi megközelítésből. Családi Jog, XI. évfolyam 1. szám,
- 3.) Compelx Jogtár Kommentár a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvényhez
- 4.) Kiss Daisy - Németh János: Nagykommentár a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez
- 5.) Dr. Takács Andrea: Gondolatok az elsőfokú családjogi bírák munkájáról. Családi Jog, V. évfolyam 4. szám,
- 6.) Fromm Tünde: Az apaság vélelmének megdöntése nemperes eljárásban - a Ptk. új jogintézménye a joggyakorlat tükrében. Családi Jog, XV. évfolyam 1. szám, 27.-31. oldal.
- 7.) Zahoránszky dr. Ungvári Ilona Mercedes: Az apaság vélelmének megdöntése nemperes eljárásban, Jogi Forum Publikáció, 2015. május 15.,

Felhasznált BH-k és PK vélemények

PK 179. vélemény

BH2011. 104.

BH2007. 339

Jogforrások jegyzéke

- 1.) Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- 2.) A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény
- 3.) A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény
- 4.) A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény

5.) A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.

10.) Kormányrendelet

6.) Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény

7.) A költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban szóló 6/1986. (VI.26.) IM rendelet